

Raadkamer Hof inz. Jose Maria SISON

(parketnr. 09-750006-06)

R. parket nr. 1261 -07

Aanvullende opmerkingen AG

1. Bij beschikking van 13 september 2007 heeft de raadkamer van de rechtbank te Den Haag de door de OvJ op 7 september 2007 ingediende vordering gevangenhouding van verdachte terzake van medeplegen dan wel uitlokken van moord en poging tot moord afgewezen.
2. Het OM is van die beschikking in hoger beroep gekomen op 13 september 2007 en is derhalve ontvankelijk in het beroep (art. 71 lid 3 Sv).
3. Op 24 september 2007 is de appelmemoorie ingediend en is er een aanvullend proces-verbaal verstrekt. In de appelmemoorie wordt uiteengezet op welke gronden de beschikking van de rechtbank vernietigd dient te worden en wordt de gevangenhouding alsnog bevolen. Aangezien Uw hof en de raadsman kennis hebben genomen van de inhoud van de appelmemoorie wil ik volstaan met enkele aanvullende opmerkingen.
4. Vooropgesteld dient te worden dat bij het oordeel of voorlopige hechtenis toegepast moet worden, sprake dient te zijn van een marginale toetsing van de geschetste feiten en omstandigheden. Er moet natuurlijk wel vooruit gekeken worden naar het uiteindelijke onderzoek ter terechtzitting, maar de toets is niet het bewijs maar hetgeen de ernstige bezwaren vormt. Corstens stelt (in zijn boek "Het Nederlands strafprocesrecht", 4^e druk, p. 373) dat er meer moet zijn dan het vermoeden in de zin van art. 27 Sv. Er moet een stevige verdenking zijn om daarop een bevel voorlopige hechtenis te gronden. Wedzinga gaat in commentaar ("Strafvordering, Tekst & Commentaar") m.i. verder; hij stelt dat het voor toepassing van voorlopige hechtenis waarschijnlijk moet zijn dat de verdachte het strafbare feit heeft gepleegd. Reijntjes (Melai) is het met die opvatting niet eens: Het is een ontoelaatbare vereenvoudiging om 'ernstige bezwaren' gelijk te stellen aan de waarschijnlijkheid dat de verdachte zal worden veroordeeld. Inderdaad behoort geen voorlopige hechtenis te worden opgelegd wanneer er geen veroordeling in zit; maar het is bepaald niet zo dat zij al achterwege moet blijven, zodra ernstig rekening wordt gehouden met de mogelijkheid dat de verdachte later zal worden vrijgesproken of ontslagen van rechtsvervolging. Ernstige bezwaren moeten blijken uit 'feiten of omstandigheden'. Het

verschil tussen 'blote verdenking' en 'ernstige bezwaren' is moeilijk te concretiseren. Een scherpe grenslijn ontbreekt. Bovendien gaat het in zoverre om rekbare begrippen, dat wanneer toepassing van een naar verhouding minder ingrijpend dwangmiddel wordt overwogen (zoals fouillering) eerder van 'ernstige bezwaren' sprake kan zijn dan bij de toepassing van voorlopige hechtenis, en dat bij ernstige en bij moeilijk bewijsbare delicten met minder genoeg kan worden genomen dan bij eenvoudige, veel voorkomende, strafbare feiten Kortom: hoe groter het belang van de opsporing, des te geringer mag het bezwaar wezen; maar ook: hoe groter het belang van de verdachte, des te ernstiger moeten de bezwaren tegen hem zijn. Aan de algemene eis van een *redelijke* verdenking voegt zij echter nauwelijks iets toe. Zij is weinig meer dan een instructienorm, waardoor openbaar ministerie en rechter op het hart wordt gedrukt toch vooral niet lichtvaardig met voorlopige hechtenis om te gaan (Reijntjes/Melai). De rechter beziet niet alleen of voldoende tegen de verdachte is ingebracht om verdere vrijheidsbeneming te rechtvaardigen; hij weegt wat de verdachte belast, af tegen wat vóór hem lijkt te pleiten, Bij de beoordeling van het voorhanden zijnde materiaal maakt hij dus een soortgelijke afweging als later de rechter in het eindonderzoek. Hij moet, ofschoon de werkelijke waarde van het aangevoerde pas in het verdere onderzoek zal blijken, een voorlopig oordeel geven over het realiteitsgehalte daarvan en zich bijvoorbeeld de vraag stellen of een tegen de verdachte ingebrachte getuigenverklaring geloofwaardig is. Belang heeft dit ook in verband met de vraag of hij later nog voldoende onbevangen is om aan de berechting te kunnen deelnemen. En ten slotte zal de rechter?indien de zaak nog niet 'rond' is, zich moeten afvragen hoe groot de kans is dat meer bewijs tegen de verdachte zal worden gevonden (Reijntjes/Melai).

5. Volgens de rechtbank staat vast dat (ik citeer): "de betreffende feiten zijn gepleegd op de Filippijnen. Ook blijkt het haar dat genoemde feiten in verband staan tot onenigheid binnen de CPP en dat het besluit tot het uitvoeren van deze feiten tot stand is gekomen binnen de partijstructuur van de CPP, waarbij ook andere personen en partijorganen betrokken zijn geweest. De vraag die beantwoord zal moeten worden is of, en zo ja, op welke wijze, verdachte daarbij betrokken is geweest als medepleger". De rechtbank overweegt vervolgens dat er vele aanwijzingen zijn voor het standpunt dat verdachte betrokken is geweest bij het CC van de CPP en haar militaire tak de NPA. Ook bevat het dossier volgens de rechtbank aanwijzingen dat verdachte nog steeds een vooraanstaande rol speelt in de (ondergrondse) activiteiten van het CC, de CPP en de NPA en onverminderd het gerechtvaardigde vermoeden dat verdachte in de tenlastegelegde periode een

vooraanstaande rol binnen voornoemde organisaties heeft gehad, biedt het dossier onvoldoende concrete aanknopingspunten voor de verdenking dat verdachte in Nederland in een bewuste en nauwe samenwerking met de daders op de Filippijnen de tenlastegelegde feiten heeft gepleegd”.

6. Gelet op de eerdere overwegingen met betrekking tot de rol en de status van de verdachte, is het standpunt van de rechtbank dat er onvoldoende aanknopingspunten zijn, onbegrijpelijk. Door te overwegen dat er voldoende concrete aanknopingspunten dienen te zijn, lijkt de rechtbank een zwaardere invulling aan het begrip “ernstige bezwaren” te geven dan de wet vereist.

Daderschap

7. Voorts is er een onjuiste (te beperkte) uitleg gegeven aan het begrippen medeplegen en uitlokken terwijl de rechtbank ten onrechte heeft verzuimd om een oordeel te geven over functioneel daderschap.
8. Ernstige bezwaren medeplegen: De eerste vraag die de rechtbank zichzelf stelt, is of verdachte bij de feiten betrokken is geweest als medepleger. Medeplegen kan onder meer worden aangenomen wanneer de ene medepleger het delict heeft georganiseerd en voorbereid en het delict vervolgens in zijn afwezigheid door een andere medepleger heeft laten uitvoeren. Ook kan het voorkomen dat alleen degenen die het delict hebben georganiseerd zonder aan de feitelijke uitvoering te hebben deelgenomen als medeplegers worden aangemerkt. In deze gevallen wordt de delictshandeling zo uitgelegd dat daar niet alleen het feitelijk uitvoeren onder valt, maar ook het laten uitvoeren door een ander, terwijl de medepleger die een ander het delict laat uitvoeren de handeling van die ander krijgt toegerekend. Voor de nadere informatie, jurisprudentie en vindplaatsen verwijs ik weer naar de appelmemoorie.

Het dossier bevat de volgende feiten en omstandigheden:

In de verklaringen van de schutters wordt als volgt verklaard:

Pabalan heeft hierover verklaard:

“Op de vergadering op 17 en 18 januari 2003 heeft namelijk Leo Velasco gezegd dat KINTANAR geliquideerd moest worden omdat het een opdracht was van Armando Liwanag.”

Cruz verklaart op dit punt:

"Vicente CAYETANO zei mij dat het Centraal Committee had besloten dat het plan om enkele mensen te liquideren, versneld moest worden. De mensen die geliquideerd moesten worden betroffen Romulo KINTANAR en Arturo TABARA.."

Alonzo stelt dat Ka BASTE hen vertelde dat er een opdracht van het Centraal Committee was, met aan het hoofd JOMA / Jose Maria SISON, om Arturo TABARA en Romulo KINTANAR te liquideren.

Er wordt aangegeven dat en op welke wijze de opdracht tot de feiten wordt gegeven; daarbij wordt duidelijk dat het een opdracht is van de NPA, de CPP en de daar boven staande CC. Allen verklaren dat het CC eigenlijk Liwanag/Sison is. Hun reden van wetenschap is hetgeen zij altijd binnen de organisatie hebben gehoord en waargenomen (order met logo CC). Voorts worden de feiten in de Ang Bayan opgeëist door de NPNCPP waarbij uitgebreid wordt aangegeven waarom de slachtoffers omgebracht moesten worden. Dit verklaart ook Grace Cabactulan: de verantwoordelijkheid voor de moorden in 2003 en in 2004 is geclaimd in de Ang Bayan door CPPINPA. Zij vertelt voorts hoe de CPP was/is georganiseerd, dat Sison de voorzitter was/is van de CPP (aanvullend raadkamer p. 232) en ook direct verantwoordelijk voor de NPA (p. 233) is. Barroyo (p.260 e x) verklaart dat Sison Liwanag is en dat hij voorzitter is van het CC en de CPP. Voorts is de verklaring van Realiza hierbij van belang. Ook verwijs ik naar p. 189 van het aanvullende proces-verbaal. Het gaat om een document waarin staat dat Liwanag voorzitter is van het CC van de CPP. Deze informatie is aangetroffen op een diskette in de woning van Sison. Het document is opgemaakt op 13 maart 2002.

Verder wil ik wijzen op de verklaring van Veronica Tabara: (ik citeer) Zij verklaart: "omdat mijn man deel uit maakte van het Centraal Comité werd hij ook door 'the people's court van het Centraal Comité veroordeeld. De leden van dit people's court waren de leden die trouw waren gebleven aan Jose Maria Sison. (...) Het is partij policy dat de doodstraf unaniem moet worden besloten. Sison is lid van het Centraal Comité en dus moet hij ook meestemmen, nog afgezien van zijn persoonlijke motieven om degene die zijn documenten in twijfel treffen te straffen." (le verhoor) En verder "Zowel voor het plaatsen op de lijst en ook voor het beslissen tot het vermoorden ligt de uiteindelijke beslissing bij Jose Maria Sison." (Zeverhoor).

Een van de schutters, te weten Cruz, bevestigt deze verklaring wanneer hij het volgende stelt:

"Dal was vanaf 1996. Er verschenen orders om mensen te liquideren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen het liquideren van leiders, belangrijke personen, en het liquideren van mensen die zonder status en aanzien zijn. In geval van het liquideren van leiders, belangrijke personen, werd er een opdracht tot liquidatie gegeven middels het voorlezen vanaf een lijst. Deze lijst is afkomstig van het Centraal Committee. Deze lijst werd voorgelezen door de Regionaal Secretaris aan alle leden van de partij."

9. De hierboven genoemde feiten en omstandigheden acht ik voldoende voor het aannemen van ernstige bezwaren voor een nauwe en bewuste samenwerking in de zin van medeplegen zoals is geschetst. Welke invulling van het begrip medeplegen uiteindelijk bewezen kan worden geacht, zal moeten blijken uit het nadere onderzoek en het eindonderzoek op zitting .

10. Mocht evenwel uw hof menen dat er onvoldoende ernstige bezwaren zijn voor medeplegen dan dient bekeken te worden of die bezwaren wel bestaan voor de uitlokking door Sison van deze feiten. De rechtbank overweegt te dien aanzien dat er evenmin aanknopingspunten te vinden zijn. Zij leest hierbij de verklaringen van de weduwen en de schutters aldus dat deze niet meer inhouden dan dat ook zij er slechts (ik lees de uitspraak van de rechtbank zo dat ten aanzien van deze getuigen slechts sprake is van een aanname) van uitgaan dat de moorden zijn gepleegd in opdracht van het CC van de CPP en dus een opdracht afkomstig van verdachte als voorzitter. Ik leid hieruit af dat een onderbouwing van de verklaring van de weduwen en de schutters ontbreekt. Zoals hiervoor reeds betoogd is dit echter niet juist. Zowel de weduwen als de schutters hebben een grondige kennis en wetenschap van de organisatie waarvan zij ooit deel uitmaakten, dit blijkt ook uit hun verklaringen. Bovendien hebben de schutters uit monde van andere leden van de partij vernomen dat de moorden gepleegd moesten worden in opdracht van het CC van de CPP.

11. Het dossier bevat daarnaast vele publicaties en getuigenverklaringen waaruit blijkt hoe de CPP is georganiseerd, hoe wordt omgegaan met 'afvalligen' en hoe groot de invloed is van de voorzitter van de CPP. Het gezag van de (voorzitter) van de partij is enorm groot. Tegenspraak werd niet geduld. Ik wil hierbij met name verwijzen naar de zogenaamde "fax-attacks" (aanv.pv, p. 33-41), de "Declaration of Undertaking...", de zogenaamde "Benz-documenten (aanv. pv.,p. 161 ev) en ook naar verklaringen in het voorgeleidingspv van Gueverra en Qutoriano. Illusterend in dit verband acht ik ook hoe Grace in haar verklaring vertelt over wijze waarop Tony Cabardo uit de partij wordt gezet (p. 240 aanv. Pv). Sison oordeelde inderdaad over leven en dood: het blijkt bijvoorbeeld ook uit documenten die bij

hem thuis in beslaggenomen zijn. Zo smeekt mevr. Abilla om vrijlating van haar man (p.131) en is er een e-mail geschreven door Sison dat er over de POW's gesproken moeten worden (p.155).

12. Een rechtstreeks bevel voor de moorden op Kintanar en Tabara zullen we vermoedelijk niet aantreffen, gelet op de beschreven structuur en werkwijze binnen de CPP. Hiernaar zal uiteraard nog wel onderzoek worden gedaan. Wel kan in het licht van de informatie (uit de voorhanden bewijsmiddelen al) de conclusie worden getrokken dat de feiten inderdaad zijn (mede)gepleegd in opdracht van verdachte als voorzitter. Er is geen enkele informatie die een ander aanwijst als opdrachtgever en ook verdachte zelf geeft, door zich te beroepen op zijn zwijgrecht, geen inzicht in de tegen hem gerezen verdenking.
13. Er zijn ook voldoende ernstige bezwaren voor functioneel daderschap. Kiest men voor een benadering van de feiten en omstandigheden met Sison als functioneel dader dan zullen er ernstige bezwaren aangenomen dienen te worden waarbij Sison degene is die anderen voor zich laat optreden en die niet heeft tegengegaan dat de feiten werden gepleegd. Het lijkt mij dat hetgeen hierboven al naar voren is gebracht ook voor het functioneel daderschap de ernstige bezwaren oplevert.
14. Gronden voorlopige hechtenis
Hiervoor verwijs ik naar hetgeen is opgenomen in de appelmemoorie en de toelichting van het LP de rechtbank.
15. Ik verzoek u de beschikking van de rechtbank te vernietigen en de gevangenhouding van Sison te bevelen voor een periode van 90 dagen.

AG

A handwritten signature consisting of several vertical, wavy lines, likely representing the initials 'AG'.